

Beszéljünk a feladatokról

A dolgozókat elsősorban a rájuk váró munka érdekli, de tudni szeretik azt is, hogy üzemüknek és vállalatuknak milyen tervfeladatokot kell teljesíteni. A termelési tanácskozáson elhangzó beszámolóval nem elégednek meg. A részletekre is kíváncsiak. Mert a tervfeladatok részleteivel a legközvetlenebbül ők fognak találkozni. Mit, hogyan, miből, mennyit? Ezekre és hasonló kérdésekre kielégítő választ várnak.

Sokszor keressük, hol is foglal helyet a termelési, gazdaságpolitikai agitáció a párt- és tömegszervezeti munkában. A munka eredményeiben valahol ott kell lennie annak az agitációs tevékenységnek, a mindennapi nevelő munkának is, amivel a pártszervezetek, a szakszervezetek és a KISZ-szervezetek a feladatok teljesítésére, a jobb, fegyelmezettebb, hatékonyabb munkára lelkesítik. S bizonyára ott is van! Bár köztudott, hogy ennek a munkának kevés a számmal mérhető eredménye.

A politikai oktatások, a termelési tanácskozások, taggyűlések, brigádfelvezetői értekezletek legtöbbször a gazdasági élet és helyzet elemzésével és magyarázatával foglalkoznak és kötődnek össze. A tervteljesítés közben jelenlévő gondok és problémák azonban azt mutatják, hogy a feladatokkal nem elég érdekeltek foglalkozni. A gazdaságpolitikai agitációnak még hatékonyabbnak kell lennie.

Ennek egyik alapvető követelménye az, hogy a termelés irányítói nagyobb gondot fordítsanak az informáltság fokozására. Fontos, hogy a párt- és tömegszervezeti aktivisták tudjanak okosan beszélni a feladatokról, érvelni és lelkesíteni a minél jobb eredmények elérése érdekében.

Szükséges és érdemes nagyobb figyelmet fordítani a dolgozók gazdasági ismereteinek bővítésére, mindennapi munkájuk figyelemmel kísérésére és segítésére. Fontos, hogy az aktivisták mindig a kiemelt kérdésre irányítsák a figyelmet; a munka- és üzemszervezésre, a beruházási tevékenység javítására, a takarékoságra, a minőségre. Az agitáció azokkal az összefüggésekkel is foglalkozzon, amelyek a tervfeladatok teljesítését célozzák, és amelyek a dolgozók munkájára, életére közvetlenül hatnak.

Nagy lendületet adhat a tervteljesítésnek az, ha minden dolgozó tisztán látja a saját feladatait és felelősségét, ha felismeri, hogy részből tevődik össze a nagy egész.

A politikai és erkölcsi helyzet állás alapvető kifejezője a munka. A gazdaságpolitikai agitációt ez a tartalom kell, hogy átfogja. A sikerek elérése érdekében jó felkészültséggel, okos, jó szóval kell hatni a dolgozók aktivitására, az alkotóképességek, kezdeményezések kibontakoztatására.

Hetvenöt éves a DVSC JUBILEUMI KÖZGYŰLÉS A DEBRECENI SPORTCSARNOKBAN

1902-ben a debreceni vagongyári tizenegy sportkedvelő munkása az Egyetértés Dal és Onképző Egyesület égisze alatt létrehozta az Egyetértés Football Clubot. Innen számítható a legrégebb vidéki sportegyesület (1910-től Debreceni Vasutas Sport Egyesület), a DVSC története. A nevezetes évforduló megünneplésére július 22-én, pénteken délután 4 órakor jubileumi közgyűlést tartottak Debrecenben, a városi sportcsarnokban.

Az ünnepséget Volosinovszky János, a Vasutasok Szakszervezete Területi Bizottságának titkára nyitotta meg, köszöntve a megjelenteket, köztük Magyar Józsefet, a megyei pártbizottság titkárát, dr. Postás Sándort, a Debrecen városi Pártbizottság első titkárát, Szendi Sándort, az SZMT vezető titkárát, Gáll Istvánt, a megyei tanács elnökhelyettesét, Tikász Eleket, a Debrecen városi Tanács elnökhelyettesét, Koszorus Ferencet, a Vasutasok Szakszervezete főtítkárát és Sorbán László városi sportfelügyelőt.

Ünnepi beszédet Tóth Gábor, a DVSC elnökhelyettese mondott. Visszatekintett a vasutas sportkör kezdeteire, elmondta, hogy Debreceni Vasutas Sport Club néven 1919 óta működik az egyesület, s 1925-ben egyesült a DVSC a város másik vasutas sportkörével, a Debreceni MÁV Testgyakorlók Körével, s így alakult ki az egyesület mai szervezeti felépítése. A DVSC-ben jelenleg tizenegy szakosztály tevékenykedik, a sportkör az országos rang-

ban az elmúlt esztendőben a huszonkilencedik helyet szerezte meg. A szakosztályok közül öt — a birkózás, a labdarúgás, a női kézilabda, a súlyemelés és a kerékpározás — úgynevezett kiemelt sportág.

Az egyesület kétszázötvenöt tagjából a legjelentősebb szakosztálya a birkózóké. A DVSC birkózószakosztálya egy esztendő kivételével harminc év óta valamelyik fogásnemből mindig képviseltette magát az NB I-ben. A közelmúltban a klub 105—110 olimpiai pontjából a birkózók 60—70-et hoztak, sőt volt rá eset, hogy 84 olimpiai pontot szerezve, a megye összes pontjának a felét produkálták a vasutas birkózók. A megalakulás óta a magyar bajnokságokon 17 aranyérmert szereztek, Tarányi József, Németi Gyula, Hódos Imre és Fodor Mihály olimpiára kerültek Debrecenből. Rajtuk kívül Ötveti László, Vászín Péter és Sipos Péter ért el érmes helyezést birkózó-világbajnokságokon, főiskolai világbajnokságokon és Európai bajnokságokon.

Nem kiemelt szakosztálya ugyan a sportkörnek az úszóké és a vívóké, de föltétlenül érdemes róluk szót ejteni. Debrecenben 1925 óta van úszóélet, amióta a nagyerdői strand megnyílt. A DVSC közvetlenül a felszabadulás után, 1945-ben hozta létre úszószakosztályát, s azóta a vasutasok képviselik a sportágot a városban. Sikereik Kovácsa, sok-sok fiatal úszópálya nevelője hosszú évek óta Rentka László ed-

A közgyűlés elnöksége

ző. A DVSC-t az ötvenes és hatvanas években a legjobb vidéki utánpótlást nevelő egyesületnek tartották a Magyar Vívó Szövetség vezetői. (Debrecenben kezdett vívni Kamuti Jenő és dr. Fenyesi Csaba is.) Fülöp Gyula személyében kitűnően felkészült mestere van a három fekvőnemes fiatal debreceni képviselőnek.

A kerékpársportnak, e nagy szorgalmat és önfeláldozást követelő sportágnak sok kiemelkedő egyénisége taposta a pedált a DVSC színeiben. Szabó János, Püspök György és Püspök Kálmán, majd Honyecskó Ilona, Báthori Tibor, Csikós Mihály, Novák Ferenc és a szakosztály mai edzője, Kaszab Gyula nevét érdemes megemlíteni. Ma is vannak tehetséges fiatalok a debreceni kerékezők között, László Sándor például többszörös magyar bajnok. Megérdemli a nagyobb támogatást a szakosztály, hiszen az elmúlt évben országúton kilenc, pályán hét olimpiai pontot gyűjtött az egyesületnek.

A felszabadulást követően rövid idő alatt az egyik legnépszerűbb sportággá vált Debrecenben a kézilabda. Először a fiúk kedvelték meg, de hamarosan tért hódított a lányok körében is, s ők érték el a nagyobb sikereket. Nagypályán kezdtek, majd a kispályán rövid idő alatt az ország legjobbjai közé kerültek a DVSC kézilabdás lányai, az ötvenes években magyar bajnokságot is nyertek. Arany Éva, a csapat tagja sokáig a magyar válogatottnak is erőssége volt. Ma a csapat az NB II listavezetője. A debreceni sportvezetés azt szeretné, ha a DVSC válna a város női kézilabdázóinak fellegetőjévé. Huszár Erzsé-

bet, Botkáné Orvos Margit, valamint Szabó Éva és Máthé Zsuzsa teljesítménye esélyessé teszi a csapatot, hogy megnyerje a bajnokságot, és fölkerüljön az NB I/B-be.

A kiemelt szakosztályok közé tartozik a labdarúgó is, melyet a város sportszerető közönsége mindig nagy figyelemmel kísért, hiszen a hajdani Bocskai szerepét a DVSC vette át a debreceni labdarúgásban. A negyvenes évek végén még a vidék legjobbjára volt a DVSC, de a következő esztendőben búcsút mondott az NB I-nek, majd ismét fölkerült. Voltak egyszerű játékosai, mint B. Nagy, Telesi, Csárdás, Kócsán, de az első vonalban nem sikerült megkapaszkodnia a csapatnak. Egy évtizedden keresztül a második osztályban szerepelt a szakosztály. Aztán ismét felfelé ívelő korszak következett, melynek Papp, Molnár, Domán, Kovács, Komlóssy, Zilahi, Csüllögh volt a főszerelője. Az 1959/60-as bajnoki évad végén a DVSC ismét kiharcolta az NB I-be jutást, de megkapaszkodni most sem sikerült. A csapat mégis együttmaradt, s újra bajnok lett. A kapuban Landi, illetve Jakab, közepén a Nagykaposi—Somodi fedezetpár, a csatársorban pedig Molnár, Kertész, Puskás volt a csapat erőssége. Egy év után azonban ismét elbúcsúztak a legjobbaktól. A magasabb osztályba való feljutás azóta sem sikerült. A DVSC labdarúgó-szakosztályának jelenleg a sportiskolásokkal együtt tizenegy csapata van. Sok a tehetséges fiatal közöttük, de alapos erősítés, kész játékosok igazolása nélkül nehéz felkerülni az NB I-be. Az erősítés most jól sikerült, ez reményt adhat az új bajnoki szezonban.

A szakosztályok munkájának ismertetése után Tóth Gábor szölt a tömegsporttal kapcsolatos sportkörü feladatokról, az Edzett ifjúságerért mozgalomról, majd megköszönte azoknak a munkáját, akik a 75 éves DVSC szervezésében, mindennapi életében, támogatásában részt vettek. Ezek közül kaptak a legkiemelkedőbb munkát végzők kitüntetések. A Minisztertanács által adományozott kitüntetés, a Magyar Népköztársaság Sport Érdemérmének bronz fokozatát vehette át Sipos László, a birkózók vezető edzője. Az OTSH adományozta Kaszab Gyula, a kerékpárosok vezető edzője, Domán Gyula labdarúgóedző és Vászín Péter, a birkózók technikai edzője részére a Testnevelés és Sport Erdemes Dolgozója címet. A Szakszervezeti Munkáért kitüntetés ezüst fokozatát kapta Szabó Zoltán elnökségi tag, oklevéllel jutalmazták Veres Géza műugróedzőt. A jubileumi közgyűlés után díszvacsorát rendeztek a Sumen étteremben, ahol több mint kétszáz sportoló, sportvezető és technikai dolgozó kapott emléklapokat az évforduló alkalmából.

Az egykori és a mai sportolók egy csoportja

Huszonöt éves a helyiipari szakszervezet

Pénteken délután 3 órakor a Himnusz hangjaival kezdődött a Helyiipari és Városgazdálkodási Dolgozók Szakszervezete megyei bizottságának ünnepsége, amelyen a HVDSZ 25 éves fennállásáról emlékeztek meg. Az ünnepségre Debrecenben, az Ingatlankezelő és -közvetítő Vállalat központjában gyülekeztek a meghívott vendégek, köztük Tikász Elek, a Debrecen városi Tanács elnökhelyettese, Barta Árpádné, az SZMT elnöke, valamint sok társadalmi aktíva, akik a megalakulástól napjainkig viselik társadalmi tisztségüket.

A vendégeket Lente Imre, a HVDSZ megyei bizottságának elnöke üdvözölte, majd Harangozó Imre, a HVDSZ megyei bizottságának titkára tartott ünnepi megemlékezést.

A megyei bizottság titkára a bevezető szavak után az elődökre emlékezett. A VAOSZ-nak, a Vá-

rosi Alkalmazottak Országos Szakszervezetének munkásaira, akik 1917. június 9-én alakították meg szervezetüket, s ettől a naptól kezdve védtek a segédmunkások, ápolók, altisztek érdekeit. Harangozó Imre szölt arról a történelmi útról, amely a VAOSZ alakulásától a HVDSZ megalakításához vezetett.

A sokoldalú egyeztetést és a tárgyalásokat követően 1952. július 27-én ült össze az alakuló küldöttközgyűlés, amely határozatban mondta ki a Helyiipari és Városgazdálkodási Dolgozók Szakszervezetének megalakulását.

Az új, megalakuló szakszervezet legfőbb feladatának az ötvenes népgazdasági terv eredményes segítését, a szakszervezeti tagság érdekvédelmét, tudati nevelését tartotta.

A szakszervezetünk termelést segítő munkájára jellemző volt és ma is az, hogy alapszerveink eredményesen mozgósították dolgozóikat az ágazati tervfeladatok teljesítésére, a minőség, a gazdaságosság javítására, a szolgáltatások színvonalának emelésére, és a kulturáltságra. A sikeres termelést segítő munkánk alapja, hogy dolgozóink nagy többsége fegyelmezetten vesz részt a termelésben és egyre növekvő számban a szocialista munkaversenyben.

Az ünnepi beszéd elhangzása után Péter István, a HVDSZ központi vezetésének titkára köszöntötte a vendégek között helyet foglaló alapító tagokat, akik a központi vezetés által erre az alkalomra adományozott oklevelet kapták.

Az ünnepi megemlékezés az Internacionálé hangjaival ért véget.

Tejesemberek

1 A gazdák mindennap fejnek

Hajdú-Bihar megyében naponta 580—600 ezer liter tejet szállítanak a tartálykocsik a tejipari vállalat telepeire, ahol porrá alakítják, tasakokba rakják, tejfölt, krémtúrót készítenek, kakaót főznek belőle. S naponta átlagosan 217 tonna tejterméket raknak le a teherautókról az üzletek ajtaja elé. De csúcsidőben nem ritkaság a 270 tonnás napi kiszállítás sem, sőt, ha hosszabb ünnep következik, 325 tonnára rúg a vevők felé induló rakományok összes sulya.

Ezt a — számok is mutatják — hatalmas munkát önálló szervezet, a Tejipari Szállítási, Szolgáltató és Készletező Vállalat dolgozói végzik. A megyében a Kelet-magyarországi Forgalmi Főnökség három gazdasági egységének dolgozói.

Késő délután, fél hét után néhány perccel érkezem a debreceni Hét vezér utcai telephelyre. A kapunál már útra készen áll az IFA-alváza szerelt tartálykocsi, mellette a vezető, Hajas József. Bemutatkozás, rövid ismerkedés következik, s máris fenn ülünk az IFA fülkéjében. Még hét óra sincs, amikor befordulunk a Tejipari Vállalat Postakert utcai üzemének udvarára.

— Mielőtt a körútra indulunk, mindig bejelentkezünk — világosít fel Hajas József.

— Megmondják, hová kell menni?

— Az útvonalat általában tudjuk, egy-egy kocsi mindig ugyanarról a területről gyűjti a tejet. De ha valahol elromlik a hűtő, akkor először oda megyünk.

Nem nagyon értem a dolgot, de a gépkocsivezető megmagyarázza. A vállalat kocsijai kétszer járnak be a körzetek: egyszer reggel, egyszer este. Van néhány olyan gyűjtőhely, ahová naponta csak egy alkalommal, reggel mennek. Ott az este bevitt tejet lehűtik, azután a reggel érkezéssel együtt kerül a tejiparhoz. Igenám, de előfordul, hogy a hűtőberendezés felmondja a szolgálatot. Olyankor oda el kell menni, ha török, ha szakad, különben kárba veszi a tejet. S bár az utóbbi hónapokban nem lehet panasz a begyűjtött tej mennyiségére, ezt a luxust mégsem engedhetjük meg magunknak.

Nos, ezen az estén előfordult: Álmosdon elromlott a hűtő, el kell menni a tejért.

— Hajdúszóvát az első állomás — mondja a pilóta, s már kapcsol is, indulunk. — A Lenin tsz-be megyünk.

Mert ott sem tudnak hűteni. Fél nyolc előtt tíz perccel megállunk a mikepércsi Rákóczi Tsz hajdúszóvati tejszarnoka előtt. Nem viszünk tejet, csak megmondjuk: várjanak nyugodtan, előbb a tsz-ből szállítjuk el, ide majd reggel felé, a következő fordulóban jön a kocsi. Öt perc múlva befordulunk a Lenin Tsz szakosított szarvasmarhatelepeire, s pár pillanat elteltével a szivattyú már hajtja a tejet a 2500 literes tartályok egyikébe.

— Percenként száz litert szállít — mondja Hajas József, miközben a csövekkel foglalatokodunk. — Ha messziről kell szívni, valamivel kevesebbet.

Ezeket a kocsikat a vállalat magának készíti. Pontosabban: megvásárolják az NDK-ból az IFA-alvázakat, azután rászerek a műanyag tartályokat. Kétszer 2500 liter, de van olyan kocsi, amelyik 9000 litert fogad magába. Ugyancsak a szállítási vállalat telephelyein — Budapesten és Debrecenben készítik a termoszkocsikat. Ezek a tejtermék kiszállításánál tesznek jó szolgálatot — különösen nyáron.

Az 1890 liter tejet alig húsz-húsz perc alatt szippantja ki a

tsz tejtartályából a gépkocsi szivattyúja, Hajas József pedig késlekedés nélkül, gyakorlati mozdulatokkal szereli szét a csöveket, ügyelve arra, hogy egyetlen csepp teje se vesszen kárba. Búcsút intünk a szarvasmarhatelepi dolgozóknak, s már fordulunk is ki az országútra, irány Derecske.

Most tudom meg csak igazán, milyenek a Hajdú-Bihar megyei utak! Az IFA unos-untalan kénytelen a padkára húzódni a szembejövő autók elől, de még akkor is lassítani kell, ha motoros közeledik. Derecskén rátérünk a Debrecen—Berettyóújfalui útra — jól esik a sima aszfalt a zötykölődés után. Ám, ahogy közeledünk Debrecen felé, rövidesen feltűnik az elágazást jelző tábla: jobbra Létavétes felé. Lassítás, kanyar, ismét zötyögünk...

Időközben meggyulladnak a lámpák, a határból kerékpáron hazafelé igyekvő embereket kerülgetünk, elhagyunk néhány, a hűvösödő nyárestén az út széli árokban játszó gyereksapatot, s az utolsó pillanatban veszünk észre egy embert, aki nagy kényelmesen ballag a falu irányába — az úttest kellős közepén.

Hosszúpályi a következő megálló.

— Itt meg elcsavarogtak a tehenek — tréfálkozik Hajas József, amint nagyokat döcöcve megállunk a tsz tejszarnoka előtt, s látjuk, hogy a biciklire szerelt kannákkal egyre csak érkeznek a gazdák. Nem is maradunk sokáig — a gépkocsivezető és a tejkezelő hamar megállapodik: indulunk Álmosdra. Visszafelé majd betérünk ismét, az akkorra remélhetőleg összegyűlt tejt.

Döcögés, zötykölődés... Mind jobban tiszteltem a mellettem ülő vezetőt, aki nap nap után megteszi a több száz kilométeres utat, s bár a megye minden kátyúját ismeri, csak egy részüket képes kikerülni — a többi kikerülni sem lehet.

A hosszú autózás során vendéglátómat kérdeztem. 1953 óta ül a volán mellett, s a két év katonaiidőt leszámítva azóta szállítja a tejet. Igaz, egy darabig kirándult a szállítási vállalattól az iparhoz. De a tejtől akkor sem vált meg. Balesete még nem volt, azaz, tavaly egy apró koccanás. A szállítási vállalatnál a 750 ezredik kilométer felé autózik Hajas József. S megtudom azt is, hogy nemcsak gépkocsivezető, hanem — másodállásban — tejátvevő is. Mert nem mindegy ám, milyen minőségű tejet kerül az iparhoz. Mennyiség, sav- és hőfok szerint veszik át minden tejkezelő a több száz liternyi egészséges folyadékot. Csakúgy, mint a többi kolléga.

Álmosdon már alvó falu fogad. A tejszarnokban sincs senki — most hogy megyünk be?, kérdezem —, de kísérőm már lép is a megbeszélthelyhez, előkeresi a kulcsot. Fordul a zár, amikor megérkezik a szomszédból a tejkezelő.

— Időközben megjavították a hűtőládát — mentegetőzik, hogy hiába tettünk kerület. De, ha már ügyis itt vagyunk, elvisszük a tejet. Gyakorlott mozdulatsor, s a tej már folyik is át az autó tartályába.

Amíg a szivattyú dolgozik, előkerül a feleség. A tejkezelői munkát szinte mindenütt házaspár végzi. Így nem gond a helyettesítés, megoldják egymás között. Itt nincs ünnep, vasárnap, karácsony, a tehen mindennap ad tejet, a gazdák minden nap fejnek, s amit fejtek, le is adják.

Délután elromlott a hűtőberendezés, szóltak a szerelőknek, de szóltak a tejiparnak is, hogy vigyék el a tejet, ki tudja, megjavítják-e időben a hűtőt? Alig érkeztek vissza a postáról, ott voltak a szerelők. Már nem jutott idő újra telefonálni, hogy ne kerüljön a kocsi.

Üres a kád, gyorsan végeznek a papirmunkával is. Hőmérséklet 16 fok — kerül a megfelelő helyre.

— Írt volna legalább 9 fokot — berzenkedik félig tréfásan az aszszony.

— A tsz meg a tejkezelő is pénzt kap, ha tíz fok alá hűtik a tejet — hallom a gépkocsiban, mikor már kifelé tartunk a faluból. — A tsz nek ezt a külön fuvart ki kell fizetni, legalább a hűtési pénzt kapják meg. De ha egyszer 16 fok, akkor 16 fok. Nem igaz?

De, igaz, gondolom, s már alig várom, hogy újra Hosszúpályiba érjünk. Egyre álmosabb vagyok, néha a vezetőre pillantok. A fáradtság legkisebb jelet sem látom rajta. Talán, ha kiszállunk, beszélgetek egy kicsit a tejkezelőkkel, elmúlik az álomságom.

Takács József és felesége már hazafelé készülődik, mire megérkezünk.

— Fél hatra jövünk reggel, tízig itt kell lenni, aztán este fél héttől fél tizenegy-tizenegyre tart a munka.

— Mit csinálnak ezalatt?

— Átvesszük a tejet. Megmérjük, ki mennyit hozott, mintát veszünk, amit havonta két alkalommal vizsgálunk: mennyi a zsírtartalom. Ez fontos, hiszen azután kapják a pénzt. Nekünk kell lehűteni a tejet, tisztán tartjuk a csarnokot. A feleségem elmosogatja a tsz kannáit — ezért külön pénzt kap.

— Mennyit keresnek?

— A múlt hónapban 3800-at kaptam, a feleségem 3400-at. Változó, attól függ, mennyi tejet hoznak be. Főzősért 10 fillért, hűtésért 1 fillért, eladásért 20 fillért kapunk literenként.

— Napközben?

— A községi pártbizottság helyettes titkára vagyok, meg a népront elnöke. Van egy kis háztáji, meg állatok.

— Mióta kezeli a tejet?

— Soha nem dolgoztam másutt.

— A tejet szereti?

— Minden másnapon azt iszom: hűsvét másnapján meg karácsony másnapján.

Újra az autóban ülünk, gyorsan fogynak a Debrecen felé elválasztó kilométerek. Nincs még tizenegy óra, amikor beérünk a Postakert utcai telephelyre.

(Folytatjuk)

Görömbölyi László

Szovjet fiatalok a Mester utcai építkezésen

Nemzetközi építőtábor Debrecenben

Immár ötödik esztendeje minden nyáron megszervezi a Debreceni Agrártudományi Egyetem a nemzetközi építőtábor. Kapcsolatot alakítottak ki a kijevi, a vilniusi, a krakkói és a rostoki egyetemekkel, főiskolákkal és csere formájában helyezik el a fiatalokat egy-egy vállalatnál, gyárban dolgozni. Az idei nemzetközi építőtábor július 18-án kezdődött. A Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat és a Debreceni Konzervgyár biztosított munkát a szovjet, lengyel és magyar diákoknak. Vasárnap várnak még egy német brigádot, s így összesen százötven dolgoznak majd Debrecenben. Az Agrártudományi Egyetem hallgatói pedig más országok építőtáborában szorgoskodnak most.

A diákok három héttel dolgoznak, majd egy hetet kirándulnak, pihennek Magyarországon. Megismerked-

nek Budapesttel, ellátogatnak a Balatonra. Az Agrártudományi Egyetem, a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat és a konzervgyár KISZ-tagjai a Debrecenben töltött három hetet is igyekeznek széppé, emlékeztetővé tenni az építőtáboroknak. Szinte minden este szerveznek programot, a szombat, vasárnap pedig általában kirándulás sal telik el. A munkáltató vállalatok még buszt is biztosítanak, hogy a nemzetközi építőtábor résztvevői Hajdúszoboszlóra, Hortobágyra és a környék más kirándulóhelyeire elmehessenek. Esténként koncertre járnak, hallgatják a klubban a discoprogramot és táncolnak. Izgagtottan várják a sportnapot és a nemzetiségi estét, ahol egymás daljaival, táncaival, játékaival és ételleivel is megismerkednek.

A lengyel lányok a konzervgyárban kaptak munkát

Egy magyar brigád is dolgozik a nemzetközi építőtáborban (Fotó: IK-lódy)

Megjelent a paneles lakóépületek típuserv-katalógusa

Az Építészeti és Városfejlesztési Minisztérium műszaki-tervezési főosztályának irányításával négy budapesti és hat vidéki regionális tervező intézetben kidolgozták az V. ötéves tervidőszakban építhető paneles lakóépületek típuservit, amit részletes katalógusban fogott össze és adott közre most a tervezésfejlesztési és típuservintézet. Összesen 124 típuservet tartalmaz ez a gyűjtemény, amelyben az ország 13 házigyári és panelüzemi körzetében építhető panelházak legfontosabb műszaki és gazdasági jellemzőit, vázlatait rögzítették.

A katalógus költségadatokat nem tartalmaz, mégis határt szab a beruházási költségeknek. A tervezők és a kivitelezők ugyanis az egyes típuservek kivitelezésének költségvetését közösen elkészítették, s ennek alapján a minisztérium döntött az alapozás nélküli épületszekciók hatósági áráról. A minisztérium tudta

nélkül tehát ezeken az árakon már nem lehet változtatni ebben a tervidőszakban.

Az új típuservek alapján változtatlan felszereltséggel, átlagosan 53 négyzetméter alapterületű modern állami lakások épülnek. A költségnormák adta lehetőségekben belül az alapterület nagyon körültekintő kihasználására, a korábbinál jobban lakható, célszerűbben beosztott lakások kialakítására törekedtek. A gazdasági számítások szerint általában 10 000 forinttal többbe kerül egy-egy fél szoba építése, de jó néhány típuservnél a tervezők megtalálták azt a lehetőséget, amellyel a költségnorma túllépése nélkül is mód nyílik fél szobával kombinálni, tehát jobban kihasználható lakások építésére.

A típuservgyűjtemény katalógusát megkapták a tanácsok, a beruházók, a tervező és kivitelező vállalatok. (MTI)

Bolívia közelről

A futballelfelel politikai szemmel

(Újsághír: A magyar labdarúgó-válogatott ellenfele Bolívia lesz a világbajnokság 16-os mezőnyébe jutásért. A két mérkőzés időpontjáról még nem született döntés.)

Ahogy a hírgyűnösök jelentésként beszámolnak róla, a bolíviai labdarúgó-szövetség mozgósította összes „fegyvernemét”, hogy augusztusban és szeptemberben kerüljön sor a mérkőzésre. Sőt, az a céljuk, hogy az első összecsapás Budapesten legyen, így az esetleges harmadik mérkőzést La Plazban kellene lejátszani. Egyszóval: riadó-készültségbe helyezték a futballvezérkarát.

Aki közelebbről ismeri a bolíviai belpolitikai helyzetet, az nem lepődik meg azon, hogy a bolíviai hadsereg is többet van riadó-készültségben, mint nyugalmi helyzetben. Régi módszerük, hogy ha felélenkül a baloldali mozgalom, azonnal bejelentenek valamilyen összeesküvést, s ennek ürügyén leszámolnak a politikai ellenfeleikkel.

A világ legmagasabban fekvő elnöki palotájában, a tengerszint felett négyezer méterre levő Palacio Quemadoban éppen hat esztendője történt személyi változás. Az ötmillió, hazánk területénél tízszer nagyobb dél-amerikai országban Jugo Banzer 1971 nyarán ragadta magához a hatalmat, miután katonai puccsal megdöntötte Juan Torrez tábornok haladó kormányát. (Ez volt az ország 187. katonai puccsa.) Banzer uralmának hat esztendője alatt az ország adóssága négyszeresére emelkedett, s meghaladta a rekordot, az egymilliárd dollárt. Ígéretei ellenére az alapvető gondokon nem tudott, de lényegében nem is próbált változtatni. Az analifetizmus meghaladja az ötven százalékot. A gyerekek fele nem jár iskolába. A megélhetési költségek egy év alatt közel 60 százalékkal emelkedtek. A már többször beígért választásokat, újabb, bizonytalan időre elhalasztották.

Az elmúlt évek, a két hatalmon levő párt — a Szocialista Falange és a Forradalmi Nemzeti Mozgalom — viszálykodása, hatalmi vetélkedése nyomta rá a bélyegét. A pártok viszont, abban egységesen támogatják a magát állam- és kormányfőnek kinevező Banzer ezredet, hogy „a kommunizmust gyökerestől ki kell irtani Bolíviában”. E cél érdekében, a terror fokozódása éppúgy jellemzi a mostani vezetést, mint a külföldi tőkének tett engedmények sora, vagy a barátok keresése az USA-ban és Brazíliában.

Ellenfelei és barátai egyaránt szeméretlenek Banzernek, hogy gátlástalansága nem ismer határt. Ha személyi érdekei úgy kívánják, kíméletlenül leszámol legközelebbi támogatóival is. Nem felejtik el neki, hogy nemrég brutálisan meggyilkoltatta „szállásainálját”, korábbi belügyminiszterét, Andres Selichet. Az ismert verziót vették elő, és összeesküvéssel vádolták azt a Selichet, aki éveken át a terror megtestesítője volt Bolíviában. Sőt azzal is hírhedtette a nevét, hogy köze volt Che Guevara 1967. októberi meggyilkolásához. (Egyesek szerint Selich soha nem ment többé Higueros körzetébe, ahol egy tömegmészárláskor Che Guevarával együtt 42 forradalmárt gyilkoltattak meg.)

A rezsim jelenlegi vezetői, a belső problémákról egy nemrég elindított kampánnyal szeretnék elterelni a figyelmet. A jelszó így hangzik: „Életünk, létünk jövője — út a tengerhez.” Bolívia az egyetlen latin-amerikai ország, amelynek nincs tenger. Az 1884-ben véget ért öt-éves háborúban veszítette el tengerpartját, amikor jelentős területét Chiléhez csatolták. A „gyorsított fejlődéshez szükséges a tengeri ka-

pu” hangozó jelszó, nacionalista alapon széles támogatásra talál. Nem beszélve arról, hogy Banzer követelése beillik Brazília terjesztési terveibe is. Hiszen, ha Bolívia tengeri kijáratot kapna, ez azt is jelentené, hogy Brazíliának is nyitott kapuja lenne a Csendes-óceánra is. Persze ebben az a nagy kérdés, honnan kap Bolívia területet? Perutól vagy Chilétől? Erthető, hogy e témában mindkét szomszéd bezárkózik. Banzer, a régi ellentétekre alapozva szívesebben rabolna el területet Chilétől, de a perui forradalom iránt érzett ellenszenv inkább Lima felé vonzza a tekintetét.

Sokan azt várják, hogy a chilei fasizta puccs jelentős fordulatot hoz a két ország közeledésében. Az 1982-es határvita után több mint 13 éven át szünetelt a diplomáciai kapcsolat. A La Plaz-i rezsim vezetői nem titkolt örömmel üdvözölték Allende megbuktatását, de a főkölömpös személyének nemigen tapsoltak. Sőt, Augusto Pinochet sértő kijelentéseit nehezen felejtik el. (Pinochet, a „Geopolitika” című könyvében a többi között azt írta: Bolívia társadalmilag, kulturálisan, etnikailag egy széteső nemzet. Megérett arra, hogy területét szétosszák szomszédai között.)

Nemrégiben Brazília és Bolívia gazdasági egyezményt kötött. Ezen idő alatt Bolívia napi héttől tíz kilométer földgázt szállít szomszédjának, egy 2300 kilométer hosszú vezetékkel. Ennek építési költségeit — mintegy félmilliárd dollár — Brazília vállalta. A brazil „békés behatolásnak” más módjával is találkozunk. A többi között csendes megegyezés született arra, hogy a határ közelében lakó bolíviaiak gyerekeit, kedvezményesen tanulhatják a szomszéd területen. Sőt, Brazília földbirtokosai sorra vásárolják az elszegényedett bolíviai parasztok földjeit. E politika célját kendőzetlenül mutatta be a „Folha de Sao Paulo” című brazil lap, amikor közölte Brazília jövőbeni térképét. Ezen Bolívia már mint brazil terület szerepel.

Jugo Banzer, aki egyszerre több lappal játszik, nem zárta be az Argentínához való közeledés kapuját sem. Egyrészt azért, hogy megnyugtassa azokat, akik ellenzik az egyoldalú brazil barátkozást. Másrészt, hogy Brazíliának is tudja mutatni: máshol is találhat szövetségesekre.

Természetesen a rezsim vezetője semmiképpen sem akar lazítani a legfőbb szövetségeshez, az Egyesült Államokhoz fűződő kapcsolatán. Hatalomra jutását követően megváltoztatta az alkotmány azon cikkelyét, amely megtiltotta a külföldi tőke részvételét a föld kincseinek kibányászásában. Banzer újra kaput nyitott. Hat nagy amerikai vállalat vette át a kőolajkutak irányítását. A jelenlegi vezetés mindenben támogatja az USA-külpolitikai lépéseit, amiért Washington nem is marad hűtlen.

Bolíviai parasztkunyhó

Király Ferenc

Csak fiataloknak!

A KEDVEZMÉNYES ÁRUHITELEKRŐL

A takarékpénztár kedvezményes hitelnyújtása az elmúlt évben áruhitellel is bővült. Azok a fiatalok, akik ifjúsági takarékbetéttel rendelkeznek és azt rendszeresen fizették 5 éven keresztül, bűrt, televíziót, mosógépet, centrifugát, hűtőgépet vásárolhatnak saját hozzájárulás befizetése nélkül, évi 6,5 százalékos kamatozás mellett, 24-60 hónapig terjedő törlesztéssel.

A kölcsön összege a havi betétvállalás összegétől függően változó: 100-200 forintos havi betétvállalás esetén a kölcsön összege: 10 ezer forint, 300-400 forintos havi betétvállalás esetén 20 ezer forint, 500-600 forintos havi betét esetén 30 ezer forint, míg 700-800 forintos havi betétvállalás esetén a kölcsön összege: 40 ezer forint lehet.

Azok a fiatalok, akik ifjúsági takarékbetéttel nem rendelkeznek, és öt éven belül kötötték házasságukat, a fenti háztartási berendezéseket szintén kedvezményes áruhitellel vásárolhatják meg. A hitel további előfeltétele, hogy a házastársak egyike 30 éven aluli és jövedelmük nem éri el a 6 ezer forintot. A fiatal házaspár 10 százalék saját rész befizetése mellett évi 9 százalékos kamattal, maximálisan 36 havi lejáratra kapják meg az áruhitelt.

Megyeinkben 262 ifjú házaspár vette igénybe ezt a lehetőséget, összesen 6 millió 200 ezer forint összegű hitellel. Közel száz azoknak az ifjúsági takarékbetétes fiataloknak a száma, akik betétjük alapján részesültek kedvezményes áruhitelben.

KÖZÚTI BALESET

Július 21-én délután 3 órakor Debrecen és Eszék között, a 4-es főútvonalon Bodnár István budapesti lakos ZIL típusú tehergépkocsijával elütötte a Debrecen irányába kismotoron közlekedő Haja Gyula, Kürtös utca 7. szám alatti lakost, akit a mentők a kórházba szállítottak. A helyszínre kiszállt rendőrség a vizsgálatot megindította.

Megjelent a Pártélet júliusi száma

Az MSZMP Központi Bizottsága a közelmúltban megtárgyalta a párttagsági könyvek cseréjének tapasztalatait, és határozatot hozott. A folyóirat most teljes terjedelmében közli a dokumentumokat, kiegészítve még Borbély Sándornak, a KB titkárnak az ülésen elhangzott előadói beszédének rövidített szövegével. Valamennyi pártalapszervezet és aktivista figyelmébe ajánlható.

A pártmunka időszaki kérdései között Baranyai Tibor, a KB osztályvezető-helyettese és Moldován Gyula, a KB munkatársa az üzemi demokrácia erősítése érdekében a pártszervezetek feladatairól ír. Mint ismeretes, a Politikai Bizottság nemrégben megtárgyalta az üzemi demokrácia helyzetét, és meghatározta ezzel kapcsolatban a pártszervezetek, a kommunista feladatait. A határozat értelmezéséhez, végrehajtásához ad segítséget az írás.

Az elmúlt évben negatív mérleggel zárt a mezőgazdaság. Milyenek az 1977-es év kilátásai? Ezt elemzi dr. Szlamenicki István, a Központi Bizottság osztályvezető-helyettese az év második felének küszöbén című írásában.

Érdekes tapasztalatokról számol be a propagandisták eszméi, politikai irányításával kapcsolatban Király Andrásné, a budapesti pártbizottság titkára.

A folyóirat szemleirovatóban figyelemre méltó Horn Gyulának, a Központi Bizottság osztályvezető-helyettesének A béke, a demokrácia és a társadalmi haladás ügye Európa tőkésországaiban című tanulmánya, amely a mai nyugati országok kommunista pártjainak harci körülményeiről szól.

A propagandisták munkájához című rovat ez alkalommal Szikszay Bélának, a KB alosztályvezetőjének a termelés és az életszínvonal főbb összefüggéseit tárgyaló írását közli, amit a propagandisták, de a politikai vitakörvezetők és mások is haszonnal olvashatnak.

Hogyan készül a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának megünneplésére a szomszédos Szabolcs-Szatmár megye? Erre kaphatunk választ dr. Tar Imrénének, a megyei pártbizottság első titkárnak cikkéből.

Az MSZMP Központi Bizottságának folyóirata e hónapban is több írást közöl a pártszervezetek életéről, munkájáról. Többek között a propagandamunkát vizsgáló párttaggyűlésekről, a tanácsi munka politikai irányításáról, a mezőgazdasági üzemekben tevékenykedő pártcsoportokról.

A júliusi szám, az Eszméért, forradalomért rovatban a mártírhálált halt Békés Glasz Imrénének állít emléket.

Útépítés útépítés után

Bontják a Simonyi utat

Ha nem így történik, családunk volna: úgy hírlik, egyesek már hiányolták is, miért nem bontják a debreceni Simonyi út nemrég átadott burkolatát? Ám, ami késik, nem múlik. Hétfőn már légalapács zajától volt hangos a környék.

Amint a Debreceni Közüti Építő Vállalat helyszínen dolgozó munkásai mondták: a Simonyi útnak a sportorvosi intézet felőli oldalán annak idején két sávban hordták fel az aszfaltot. Az így keletkezett, a Palma cukrászdától a Hámán Kató utig tartó kötésnél azonban a burkolat alá szivárogt a víz. Ezt most egy harminc centiméternyi új aszfaltcsík leterítésével próbálják megakadályozni.

— Nem pazarlás egy ilyen korán szükségessé vált javítás? — kérdeztük a munkásoktól. Ők csak legyintettek: nem ez itt az egyetlen gond. Holmi kimaradt közmű miatt hamarosan egy másik helyen is feltörik a betont. Mint mellékelt képünkön látható, a Simonyi ABC előtt ez

Légkalapács zajától hangos a környék

már csütörtökön délelőtt bekövetkezett.

Ha ezután van még valakinek kedve: most tessék nevetni!

—d—

A Simonyi ABC előtt is... (Fotó: Iklódy)

A debreci Megye

Sokaknak feltűnt, történeti monográfia nem készült el, és öreg Szűcs István káza megjelent válogatunk utalva ezen is. Akioktól a közvélemény ez a hiányzóban azt mondják, hogy nem könnyű netét megírni, mer szükséges előmunka ban így is van. Bár nagyobb résztanu adatközlés jelent is történetére vonatkozó leteik érintetlenek összefüggések és ép tudományosság szígyesek összefüggő foglalkozott senki. Kiderült ez most is. Debrecen történeti nagy összefoglalás alkalommal kifejtett adatok egyik legnagyobb, az, hogy hiányzik a monográfia.

Tudatában van eszténeti monográfia, rosi tanács is, és már hosszabb ideje szorgalmazza a hiányzó, előmunkák. A feladat nagysága, hogy ezeknek az elő elvégzése is jelenkat, nagy könyvek. Ilyen volt a debreceni ténétét összefoglaló 1976-ban jelentetett tanács, Katona Ferencében. És ilyen, enn most megjelent kötet György szerkesztésében. Iparának történetét a pitalizmus kialakuláig.

A könyv Ránki prován kívül négy tanu maz. A szerzők meg szerkesztő újszerűen mondja, hogy „könyv mert négy fiatal tanu nyi Béla, Mózes Mihrenc és Timár Lajos éveiben megkezdett, munkájáról van szó. Kutatók először majd doktori disszert kötetben közlésre ker sen ártit, bővített, b közásban egyékesítet a könyvet adó anyag kutatóhoz a szerkesz (az egyik tanulmány Szani Ferenc és Tim Szűcs Ernőt választot nulmány kronológia tárgyalja városunk Szűcs Ernő Debrecen szolultizmus korában. Debrecen ipara a du ban; Szani Ferenc Debrecen ipara az e rendszer korában és Béla A szocialista te nyok kialakulása és építés Debrecen ipar értekez. Mind a négy az eredeti levéltári k városokkal és az or tokkal való állandó e nem utolsó sorban a t erializmus, a marx szemlélet, a gazdaság közgazdasági szemor szerek érvényesítése je

A nagyon jól szerk szeiben kiválóan meg sok szempontból elő

Fődíjas Az

Fábr Zoltán filmje, ta meg a tizedik moszfesztivál fődíját, az első

A fesztivál eredmények este rendezték koncertteremben, s a filmvilág mintegy három talmas tetszésnyilván nyiszlav Rosztokijnak nőkének bejelentését.

A díjat Fábr Zoltán betegsége miatt nem — Szabó B. István film Mariann, a film egyik

A játékfilmverseny Antonio Bardem spany Hosszú vikend, a harm Georgij Danyelija M filmje kapta. Palásthy alkotását a gyermekfil nyerszkaja Pravda kü zsef Visszatérés című Szovjet Olimpiai Bizot talmazták. (MTI)

A debreceni helytörténetírás nagy eseménye:

Megjelent Debrecen iparának története

Sokaknak feltűnt, hogy Debrecen történeti monográfiája mindmáig nem készült el, és jobb híján a jó öreg *Szűcs István* kerek egy évszázada megjelent várostörténetére vagyunk utalva ezen a téren még ma is. Akiktól a közvélemény számonkérte ezt a hiányzó munkát, általában azt mondták, azzal védekeztek, hogy nem könnyű Debrecen történetét megírni, mert hiányoznak a szükséges előmunkálatok. Ez valóban így is van. Bármennyi kisebb-nagyobb résztanulmány, inkább adatgyűjtés jelent is meg városunk történetére vonatkozóan, nagy területek érintetlenek maradtak, fontos összefüggések és éppen a korszerű tudományosság szempontjából lényeges összefüggések tisztázásával nem foglalkozott senki. Nagyon szépen kiderült ez most is, hogy készült Debrecen történeti monográfiája. A nagy összefoglalás szerzői nem egy alkalommal kifejtették, hogy feladatuk egyik legnagyobb nehézsége az, hogy hiányzanak a jó résztanulmányok.

Tudatában van ennek a város történeti monográfiáját készítő városi tanács is, és ezen segítően, már hosszabb ideje eredményesen szorgalmazza a hiányzó résztanulmányok, előmunkálatok elvégzését. A feladat nagyságára jellemző, hogy ezeknek az előmunkálatoknak az elvégzése is jelentős kiadványokat, nagy könyveket eredményez. Ilyen volt a debreceni színészet történetét összefoglaló munka, amit 1976-ban jelentetett meg a városi tanács, *Katona Ferenc* szerkesztésében. És ilyen, ennek folytatása a most megjelent kötet, amely *Ránki György* szerkesztésében Debrecen iparának történetét tárgyalja a kapitalizmus kialakulásától napjainkig.

A könyv *Ránki* professzor előszaván kívül négy tanulmányt tartalmaz. A szerzők megválasztásánál a szerkesztő újszerűen járt el. Azt mondja, hogy „könnyű dolga volt”, mert négy fiatal tanítványa: *Baranyi Béla*, *Mózes Mihály*, *Szani Ferenc* és *Timár Lajos* még egyeteméveiben megkezdett, azóta kiérlelt munkájáról van szó. A négy fiatal kutatónak először szakdolgozata, majd doktori disszertációja, végül a kötetben közlésre került, többszörszörösen átitott, bővített, bizonyos vonatkozásban egységesített tanulmánya a könyvet adó anyag. A négy fiatal kutatóhoz a szerkesztő ötödiknek (az egyik tanulmányt két szerző: *Szani Ferenc* és *Timár Lajos* írta) *Szűcs Ernő*t választotta. A négy tanulmány kronológiai sorrendben tárgyalja városunk ipartörténetét: *Szűcs Ernő* Debrecen ipara az abszolútizmus korában; *Mózes Mihály* Debrecen ipara a dualizmus korában; *Szani Ferenc*—*Timár Lajos* Debrecen ipara az ellenforradalmi rendszer korában és végül *Baranyi Béla* A szocialista termelési viszonyok kialakulása és a szocialista építés Debrecen iparában címmel értekezik. Mind a négy tanulmány az eredeti levéltári kutatás, a más városokkal és az országos állapottal való állandó összehasonlítás és nem utolsósorban a történelmi materializmus, a marxista történet-szemlélet, a gazdasági, mondhatni közgazdasági szempontok és módszerek érvényesítése jellemzi.

A nagyon jól szerkesztett és részben kiválóan megoldott munka sok szempontból előmunkálatnak

tekinthető Debrecen történeti monográfiájához a szigorúan vett „előmunkálaton” túl is. Nemcsak azért, mert városunk ipartörténetével alig foglalkoztak, hanem azért is, mert sok téveszmét, tájékozatlanságot eloszlát. Az első talán az, hogy érvényesíti a történetiséget és az ipar történetéről ír, az ipar történetét dolgozza fel a maga komplexitásában, és nemcsak *munkásmozgalmat* ismertet, nemcsak a nagyipart mutatja be, kiragadva őket a természetes, valóságos környezetükből, mint ahogy sokan és a közvélemény egy része is helytelenül teszi. Debrecen iparára hosszú időn át a kézművesség, a kisipar volt a jellemző. Nem szabad figyelmen kívül hagyni a virágzó céhes ipart, aminek — sajnos — mindmáig nem készült el az átfogó, céhes iparunkat a maga valóságos nagyságában, jelentőségében megmutató összefoglalása. Jellemző, hogy Debrecen kézművességéről, egyszerű mestereiről, messzi vásárokat ellátó híres műhelyeiről, kiváló termékeiről oly sokat beszélünk, de céheink, az egyes mesterségek történetével szinte senki sem foglalkozott. Ami kutatás mégis történt ezen a téren az nyelvészeti-néprajzi jellegű és főleg *Csúry Bálint* és tanítványai nevéhez fűződik. Viszont ezeknek a kutatásoknak az eredményeit se hasznosítottuk a történeti stúdiumokban. Pedig a céhes ipar, a belőle kinőtt igen sokoldalú kisipar kellő alaposágú feltárása és bemutatása még a XIX—XX. századra vonatkoztatva is vitathatóvá tenné azt az állítást, hogy Debrecen jellegzetes alföldi parasztváros, mezőgazdaságból él, ipara nincs, iparilag fejletlen.

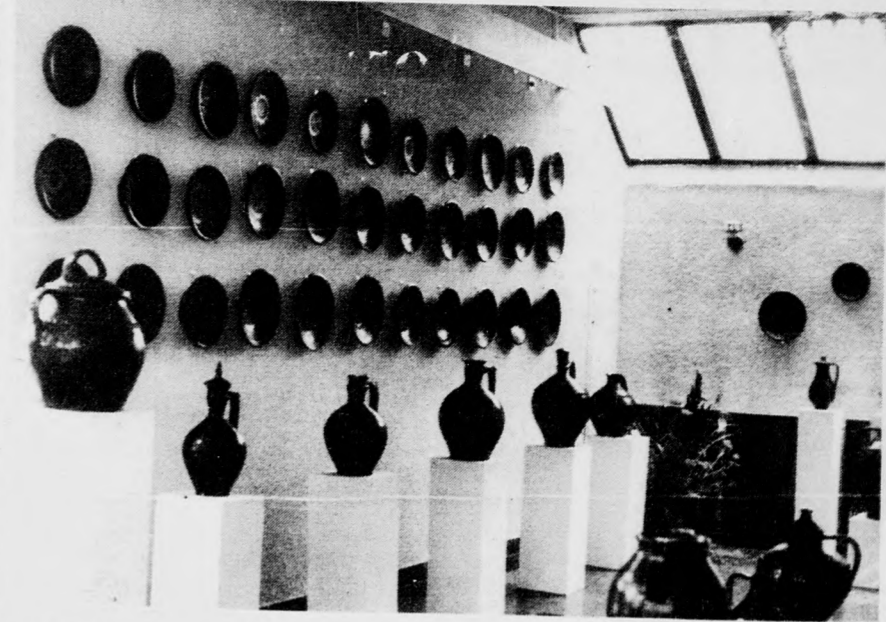
Városunk ipartörténetének legizgalmasabb időszaka az, amikor a mindjobban korszerűtlenné váló kisipar mellé sok nehézséget leköszörve, számos érdekes és nem mindig ismert tényező hatására lassan kiépül a nagyipar, amikor megjelennek a gyárak, az üzemek. Alig érintett terület idevonatkozóan az, hogy hogyan és melyik kisipari műhely fejlődött gyárrá, nagyobb műhellyé, esetleg üzemmé. Elmondhatjuk, hogy számos nagyobb műhely — mind olyan, amely történetileg mélyen gyökerezett a város gazdasági és társadalmi életében: hentes, mészáros, tímár, asztalos, molnár stb. — gyárrá, üzemmé fejlődött ebben a folyamatban, és alapját vetette meg a későbbi, kimondottan nagyüzemi fejlődésnek.

A kötet tanulmányai természetesen szólnak a tökehiány, az iparfejlesztés ránk nézve hátrányos politikai kibontakozást gátló, akadályozó hatásáról is. Minden szerző nagymértékben használja a statisztika adatai lehetőségeit, s ezzel megállapításait igazolják. Erre mindenütt, de különösen itt, ahol végül is a termelési viszonyok alakulásáról, a termelékenység kérdéseiről van szó, nagy szükség van. Ugyanakkor jó tudni, hogy egyik szerző sem esik a számadatok varázsának áldozatává, mert az adatok helyessége, értelmezése irányában a kellő általánosításra hagyatkozik. Végeredményben ilyen általánosítás az is, hogy Debrecen 1849 előtti ipara elsősorban a mezőgazdaságra épül (annak termékeit dolgozta fel vagy közszükségleti cikkeket: ruházat, élelmiszerek), míg a későbbiben mindinkább tért hódít

a mezőgazdaságtól független vagy azzal csak közvetve kapcsolatban álló ipar. Hasonlóképpen általánosítás az is, hogy a város lakosságának növekedése együttjár az iparfejlődéssel, mert a „város fejlődésének alapvető tényezője a városi lakosság számának alakulása, az iparfejlődésnek pedig a rendelkezésre álló munkaerő mennyisége s a munkaerő szakképzettségi struktúrája és színvonala”. Ehhez kapcsolódva kell megjegyeznünk, hogy minden tanulmány sokat foglalkozik morfológiai kérdésekkel. Ezek a kérdések igen szerteágazók, mert magukban foglalják a már említett műhely-üzem átalakulástól kezdve a fejlődés különböző formáit az ipari szakképzés változásáig. Fontos és külön is megemlítendő az a változás, amit az iparfejlődés a népesség struktúrájában véghez vitt. Ez a változás a tervszerű, nagyszámú, szocialista termelési viszonyok közt végbement iparfejlődés nyomán volt a legnagyobb. „Az ipar népességstruktúráló hatása Debrecenben is nagymérvű volt. A szocialista iparosítási politika és a mezőgazdasági szocialista átszervezése következtében a legnagyobb mérvű társadalmi átrendeződés e két meghatározó népgazdasági ág viszonylatában következett be. Az ipari munkásság elsősorban a mezőgazdasági népesség soraiból töltődött fel.” Tanulságos itt is megemlíteni, hogy 1949-től 1960-ig 3,6%-kal csökkent a mezőgazdasági népesség és 5,1%-kal a mezőgazdasági keresők aránya. Ugyanakkor pedig az iparban és az építőiparban dolgozó aktív keresők száma 19,14%-kal növekedett.

A Debrecen iparának történetéről írt könyvet helytörténetírásunk nagy eredményének tekintjük és igen jó előmunkálatnak a készülő Debrecen-monográfiához. Nemcsak azért, mert benne városunk ipartörténetének első érdemleges összefoglalását tisztelhetjük, hanem azért is, mert sok kérdést vet föl; még több, még alaposabb megismerésre készít. Nagy erénye a könyvnek, hogy benne a *Ránki György* nevével fémjelzett, magas szakmaiságú, következetesen eszmei gazdaságtörténeti (ipartörténeti) iskolára alapított kérdései, módszertanra mutatkoznak meg. Ennek az ismertetésnek nem lehet feladata a munka tartalmi ismertetése már csak a rendelkezésre álló kevés hely miatt sem, de abból a megfontolásból sem, hogy a munka helyének kijelölését, értékei általános megmutatásának feladatát tűztük ki magunknak célul. Úgy érezzük, hogy ez a tanulmánykötet nagyban hozzájárult a helyes arány kialakításához is, ami városunk története kutatásában a politikai történet, a kultúrtörténet, illetve a gazdaság (ideértve a műszaki, technikai történetet is) történet között nincsen meg. Ilyen vonatkozásban más tudományágak számára is fontos ez a munka, mert kutatásaikhoz megfelelő gazdaságtörténeti alapot ad, adatokat nyújthat. Ebből a szempontból nagyon fontosnak tartjuk, hogy az ipartörténet most, a monografikus kutatások és feldolgozás megindulása előtt jelent meg, mert szempontokat adhat, adatokat kölcsönözhet, sokféleképpen beépülhet a következő kutatásokba és feldolgozásokba.

Dankó Imre

Részlet a szentendrei kiállításról

Ifjú Fazekas Lajos kiállítása Szentendrén

„Vajon életképes lesz-e a régi parasztedény, hiszen míg készítése szünetelt, olyan gazdasági, társadalmi változások zajlottak le, amelyekre korábban nem volt példa a magyar nép történetében?” — teszi fel a kérdést egyhelyütt ifjú Fazekas Lajos, mikor arról beszél, hogyan keltette életre haló porából a nádudvari fekete edényt nagyapja, néhai Fazekas Lajos, nagybátyja, Fazekas István és édesapja, idős Fazekas Lajos.

A szentendrei művelődési ház termeit járva úgy érzi az ember: a kérdés költői. Ifjú Fazekas Lajosnak, a Duna-parti városban megrendezett, július végéig tartó kiállítása jól példázta, hogy immáron a mesterek legfiatalabbika is munkájával bizonyítja: életképes a nádudvari cserép. Tükrözi ezt az az érdeklődés is, amely a bemutatott íránt nyilvánul meg Szentendrén.

Mi több, az edényeket, a dísz tárgyakat nézegetve megerősödik az emberben az érzés: nem az ősi formák pusztá másolásáról van itt szó. Megvalósulni látszik ifjú Fazekas ars poeticája: ápolni az elődök íránti tiszteletét, nem kihunyni hagyni a mesterség szenvedélyes szeretetét, új értéket adni a több száz éven át feltűtött kincseknek, továbbfejleszteni és közkincsé tenni az ősi művészetet.

Továbbfejleszteni.

A kiállítás az ifjú mester eddigi tevékenységét mutatja be. Így történhet meg, hogy bizonyos változásokra is felfigyelhetünk. Látni az egykori paraszti világgal egyenesági rokonságot mutató súlyos, rusztikus formákat, Ezek vannak többségben, de már rajtuk is jelzi egy leheletfinom minta, egy szokatlan ív, egy merész kézzel formázott edényfűl: a nádudvari agyagban valami több is szunnyad. Valami plusz, ami még feltárára vár.

Ifjú Fazekas Lajos lenne hivatott erre?

„Úgy akarom tartalmában és formájában megváltoztatni ezt az iparágat, hogy minden értéke megma-

radjon, de magamat is ki akarom fejezni, meg azt a kort, amiben élek. És ehhez, azt hiszem, már nem elég csak a mesterségbeli tudás. Sokkal több is kell annak” — vallja a kiállítás prospektusának előszavában.

Művészt sejtetnek a szavak, még inkább a hagyományból kinövő, de éppen azt az előbb említett pluszt is tartalmazó edények. Egyik-másik újabb darab láttán mintha varázslat történe az emberrel — az iparos-művész arcát, kezét is látni véli a tárgyak mögött. Egy-egy, a régiekhez képest megnyúlt korszok és kancsó nyaka arról beszél: tisztá érzékek, tőrekény gondolatok vibrálhatnak a mestersen, aki életet lehel az anyagba.

Életet, s ami ezzel majdnem egyenértékű — harmóniát. Színek, formának, mintának töretlen egyességét.

„Fekete alapon fekete díszítés! Ami elméletileg elképzelhetetlen, azt a nádudvari kerámia megvalósítja. Mégpedig oly módon, hogy a matt fekete felület és a csillogó-fényes rajz összhangja a formát kiegészítő és kiemelő díszítés egyszerűségében is nem alkotássá válik” — írja feljegyzésében az ifjú fazekas. A kiállítás látogatója sokat nem tehet ehhez. Legfőképpen megjegyezni: hitelesnek érzi a mondatokat.

Talán attól az érzelmi töltéstől válnak a cserepek élővé, bennünket rabul ejtővé, ami a készítőjükben munkál. Hiszen a plántázás is úgy mondja: hajdan valaki leült a korong mellé. Forgatta, formálta az agyagot, de nem lett belőle semmi. Aztán elkeseredésében könny csordult ki a szeméből. Rá a forgó agyagdarabra. És egyszer csak engedelmeskedni kezdett a könny áztatta földdarabka. Lett belőle valami.

Az alkotások azt igazolják: ifjú Fazekas Lajos az énből plántált belé valamit a legszebb darabokba. Amint Végh Antal is írja: lelket, a maga lelkéből.

— Domokos —

hangon a kör-

előtt bekövet-

nég valakinek

evetni!

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

—d—

Fődíjas Az ötödik pecsét

Fábrí Zoltán filmje, *Az ötödik pecsét* kapta meg a tizedik moszkvai nemzetközi filmfesztivál fődíját, az első aranydíjat.

A fesztivál eredményhirdetését csütörtökön este rendezték meg a moszkvai Rosszija koncertteremben, s a szovjet és nemzetközi filmvilág mintegy háromezer képviselője hatalmas tetszésnyilvánítással fogadta *Sztanyiszlav Rosztockij*nek, a játékfilmzsűri elnökének bejelentését.

A díjat *Fábrí Zoltán* távollétében — aki betegsége miatt nem utazhatott Moszkvába — *Szabó B. István* filmfőigazgató és *Moór Mariann*, a film egyik főszereplője vette át.

A játékfilmverseny második fődíját *Juan Antonio Bardem* spanyol rendező filmje, a *Hosszú vikend*, a harmadik fődíjat a szovjet *Georgij Danyelija Mimino* Sólom című filmje kapta. *Palásthy György* Tótágas című alkotását a gyermekfilmek versenyén a *Pionyerszkaja Pravda* különdíjjal, *Csöke József* *Visszatérés* című kisfilmjét pedig a Szovjet Olimpiai Bizottság különdíjjal jutalmazták. (MTI)

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Néprajzi Múzeum és a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének felhívására ez évben is meghirdetjük a **XXV. megyei és országos néprajzi gyűjtőpályázatot**.

Pályázni lehet: helyszíni gyűjtésen vagy levéltári kutatáson alapuló, eredeti ismeretanyagot tartalmazó néprajzi tárgyú pályamunka beküldésével, amely még nyomtatásban nem jelent meg. Az országos pályázat feltétele, hogy az önálló dolgozatot kívül minden pályázónak ki kell töltenie egy, a Néprajzi Múzeum által kiadott kérdőívet (melyet jelentkezés után minden pályázónak megküldünk).

Témakörök a pályázók szabadon választhatnak a néprajz és a néprajv bármely területéről. Kiemelten javasoljuk a következő témákat:

- Település, telekelrendezés, építkezés, lakóház, lakásbelső, gazdasági épületek, különös tekintettel a tanyaakra és a kerti (szőlőskerti) építményekre és volt debreceni civis portákra.
- Az egykori paraszti gazdálkodás, föld-

művelés, állattartás ismeretanyaga és szókincs.

— Egy régi, kihaltóban levő kisipar részletes leírása.

— Házivászon szőttminták s a házivászon felhasználása a háztartásban.

— Paraszt-, pásztor-, kisiparos, munkások életrajza s ezek népi tudásanyaga (meséi, nótái, kultikus ismeretanyaga, népművészeti alkotásai stb.).

— A tájunkon fellelhető népi szokásanyag.

— A vidékünkön élő nemzetiségek (románok, cigányok) körében élő hagyományok.

Előnyös, ha a pályázók minél több illusztrációt, fotót, rajzot stb. készítenek. Hangszalagot, filmet és eredeti tárgymellékletet is elfogadunk.

A pályázatot két példányban kell beadni az alábbi címre:

4026 Debrecen, Déri Múzeum. Pf. 61.

A beadás határideje: 1977. szeptember 1.

A pályamunkát teljes névvel és címmel kell ellátni. Egy pályázó több munkával is pályázhat, de csoportok is készíthetnek közös pályamunkát.

A beküldött pályázat először megyei pályázaton vesz részt, s itt díjat nyerhet. A pályázat egyik példányát országos zsűri bírálja el, s itt meg a megyei díjakat is kiegészíthetik, illetve különdíjat adhatnak ki.

Pályadíjak:

I. díj felnőtt kategóriában:	3000 Ft
I. díj ifjúsági kategóriában:	2000 Ft
II. díj felnőtt kategóriában:	2500 Ft
II. díj ifjúsági kategóriában:	1500 Ft
III. díj felnőtt kategóriában:	1500 Ft
III. díj ifjúsági kategóriában:	1000 Ft

Minden díjkategória többszörösen is kiadásra kerülhet s még külön pénz- és könyvjuttalmakat is lehet nyerni.

Akik a pályázaton részt kívánnak venni, 1977. augusztus 1-ig levélben vagy személyesen jelentkezzenek a Déri Múzeum néprajzi csoportjánál, ahol a részletekről további információkat kaphatnak. A visszajelentkezést alapján küldjük a kitöltendő kérdőíveket.

A Déri Múzeum Igazgatósága

